

OPINIE

Connecties

Energie Nederland, jaargang 8, nr. 9 • dinsdag 5 juli 2005

Steeds een stap voor

Het bod van CNOOC, de Chinese staatsgedomineerde oliemaatschappij, op het Amerikaanse Unocal is de zoveelste zet van China op energiegebied. De VS wordt steeds verast door assertieve Chinese initiatieven om de strategische energiebelangen veilig te stellen.

China deinst er niet voor terug om in gebieden te investeren die de VS als belangrijke (toekomstige) aan-

Door
Coby van der Linde

bieders op de Amerikaanse markt ziet (Canada, Angola, en Saoedi-Arabië), in producerende landen waarmee de VS een politiek moeilijke relatie heeft (Iran en Venezuela) en in andere omstreden landen (Soedan en Birma). De recente Chinese aankopen hebben zowel in Azië als in de VS de geopolitieke haren recht overeind gezet. In Azië wordt gewaarschuwd voor geopolitiek gemanoeuvreren en het ontstaan van een nieuwe generatie van mogelijke conflicten.

Het bod op Unocal had in de VS onmiddellijk een roep om een nationaal veiligheidsonderzoek door het comité voor Buitenlandse Investeringen tot gevolg. De kans dat een dergelijk onderzoek het bod belemmert, heeft echter weinig kans omdat de bezittingen van Unocal zich voornamelijk in het buitenland bevinden. Dat is nu juist wat Unocal zo aantrekkelijk maakt voor China. De Aziatische

bezittingen van Unocal in de olie- en gasindustrie bevinden zich in Thailand, Indonesië, Myanmar, Bangladesh en Azerbeidjaan. Ook interessant zijn de eigendommen in Alaska en Canada, terwijl het bezit van Unocal in Kongo de Afrikaanse aspiraties kunnen voeden. Het enige dat wellicht buiten het Chinese vizier ligt, zijn de bezittingen van Unocal in Nederland.

Chinese globalisering

Vertegenwoordigers van de Chinese oliemaatschappij en overheid wijzen erop dat de Chinese aankopen een logisch gevolg zijn van de groeiende energie-importen van China en de globalisering. Het laatste argument, de globalisering, maakt een Amerikaanse afwijzing van de overname op nationale veiligheidsgronden juist zo moeilijk. De VS is grote voorstander van de werking van de internationale markt waarin de Amerikaanse oliemaatschappijen traditioneel een belangrijke plaats innemen. De internationale markt biedt volgens het Amerikaanse denken de beste garantie voor een veilige energievoorziening. De VS probeert al jaren producerende landen ervan te overtuigen dat internationale directe investeringen een efficiënte organisatie van de oliemarkt bevorderen. China hanteert zo op het eerste gezicht op slimme wijze de Amerikaanse argumenten. Het verschil zit in het feit dat de Amerikaanse oliemaatschappijen in private handen zijn en de Chinese bedrijven voornamelijk in staatseigendom. De discussie is dus in hoeverre de bedrijven handelen uit winst oogmerk of uit politieke overwegingen, ofwel in

hoeverre de bedrijven een instrument zijn van de staat; overigens een beleid dat enkele belangrijke Europese landen niet vreemd in de oren zal klinken omdat in de jaren zeventig ook staatsbedrijven een hulpmiddel waren van voorzichtigheidszekerheidsbeleid. Anders gezegd: bestaat er een wezenlijk verschil tussen de Chinese deelname aan globalisering en de Amerikaanse? Het antwoord daarop is naar mijn mening: ja. De Chinese investeringen worden nadrukkelijk ondersteund door aantrekkelijke nevenovereenkomsten die private ondernemingen niet mee aan tafel kunnen nemen. Het is globalisering volgens het recept van de postgeplande economie, waar de belangen van de staat voorop staan.

Geopolitiek

De globalisering volgens Amerikaans recept is vooral een streven naar economische efficiëntie. Dat neemt niet weg dat Amerikaanse economische en politieke belangen in het buitenland behartigd worden door een actief overheidsoptreden. Amerikaans eigendom van ondernemingen is echter geen voorwaarde. Toch kan het optreden van de Amerikaanse overheid in verschillende producerende gebie-

den in de wereld, zoals Centraal Azië en de Perzische Golf regio, door de Chinezen worden uitgelegd als steun aan bedrijven die werken in die gebieden. China heeft weinig vertrouwen in het feit dat in de internationale markt ook de Chinese bedrijfsbelangen worden beschermd. Zo belanden we toch in de geopolitieke sferen waar andere Aziatische landen voor vrezden, namelijk de onstuitbare opmars van China als politieke en economische regionale macht die steeds meer rivaliseert met de VS.

Bush

De VS is door het bod op Unocal in een moeilijke positie gekomen. Immers ook staatsondernemingen van Saoedi-Arabië en Venezuela hebben belangen in de Amerikaanse energiesector. Hanteren ze een nationaal veiligheidsargument om het bod af te wijzen dan is dat een kentering in het geloof in de eigen strategie van de vrije markt en wellicht een wending in de richting van meer geopolitieke rivaliteit waar politieke argumenten het winnen van de economische. Bush is nu aan zet. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

